

Londonas Avīze 06.06.1958

MAKSLA UN MAKSLINIEKI

Gleznotājs **Girts Arvaldis** oktobrī bija 10 dienu ilgā ceļojumā uz Franciju, lai iepazītos ar franču glezniecību Parīzē un pārliecinātos par studiju iespējām. Atgriezies Vācijā, viņš stājās Kanadas komisijas priekšā, bet nēcer, ka tiks pielaists izceļošanai, jo reiz jau noraidīts ASV ārstu pārbaudē.

Gleznotājs Girts Arvaldis

Iebraucis no Vācijas vienu nedēļu uzturējās Londonā, apmeklējams mākslas krātuves un Britu muzeju. Viņš darbojas latviešu ģimnazijā kā pēdāgogs. Turpmāk mākslinieks, kad latviešu ģimnazija pārcelsies uz Mīnsteru, jo Augustdorfas nometni pārņem vācu armijas vajadzībām, nodomājis apmetties Bīlefēdā un nodoties tikai gleznošanai. Viņš savus darbus pārdod nevien latviešu pasūtītājiem, bet arī vācu publikai.

Londonas Avīze 24.08.1956

Tūkstots un vienas nakts valstībā

GIRTA ARVALDIS SPANIJAS CEĻOJUMA PĒRĪMES

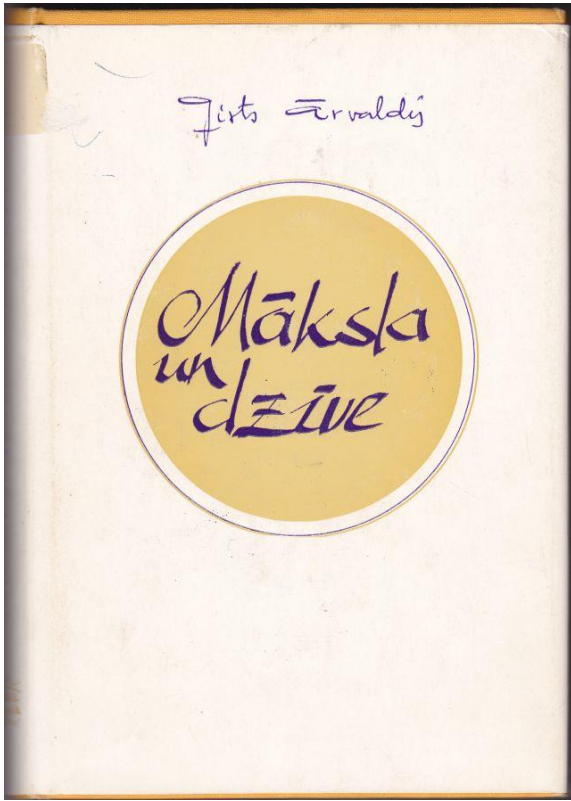
Korāns bija devis vadlīnijas kādas īpatas, vienreizējas kultūras attīstībai, bet vienu tas nespēja novērst — savstarpēju nenovīdību un apkarošanos. Arabu kultūra ir gājusi bojā, bet vēl arvien mēs lietojam viņu ciparus, apbrīnojam viņu celtniecību un vakara stundās dažkārt uzšķīram tūkstots un vienas nakts pasakas. Granadas naktis apdzied modernie šlāģeri, bet islama priesteri vēl tagad savās lūgšanās to piemin kā paradīzes stūrīti zemes virsū — lai Allah palīdz to atgūt no netīcīgiem atpakaļ.

Girts Arvaldis

Neatkarīgo vienības 32. mākslas izstāde Rīgā

Brikmanis — „Rīgas skats” (akv.). No iesūtītajiem uzmanību saista **Ģirts Arvaldis**. Viņa darbiem — „Embūtes baznīca”, „Ganiņš” un „Makšķernieks” jau sava gleznieciska uztvēre. Grafikas novadā: K. Segliņš ar skaisti stilizētu, plankumos nosvērtu triptiķa zīmējumu „Kaņš”. E. Rirdaucim — komiski zīmējumi un šarži, A. Brastiņam — simboliskas figūriņas bronžā un alvā. A. Naikam — dekoratīvi priekšmeti un rotājumi bronžā, varā un sudrabā; Dīriķei — bērniņš gipsī; J. Berkim — metalla un stikla darbi; St. Bercim — simboliskas kompozīciju gleznas metallā.

Jaunākās Ziņas 14.11.1936

Cittautu daiļliteratūra.
80-0 Kopoti raksti.

Clemens, Samuel Langhorne. Kopoti raksti.
3. sēj. Niekalbis Vilsons (Pudd'nhead Wilson), Tulk. T. Pormalietis [t. i. Pauls Melnais]. (Vāku aplikamo zīm. **Ģirts Arvaldis**). Vāku aplikamo iesp. J. Bindmanis. 221+(3) lpp. [1000 eks.] Ls 2,50. 1939. Saturs: Niekalbis Vilsons. Liktenīgais zīmogs. Divi mazi stāsti.
Sākuma aprakstu sk.: 39-202. 39-463

Lagerloef, Selma. Kopoti raksti.
15. sēj. (beidzamais). Morbaka. 2. un 3. daļa. (Ett barns memoarer (Mårbacka II). Dag-bok (Mårback III)). Tulk. Birznieks-Upītis [t. i. Ernests Birznieks]. (1) lapa autores ģim. + 362 + (2) lpp. [4000 eks.] Ls 2,60. 1939.
359.—362. lpp. satura rādītājs visiem sējumiem.
Sākuma aprakstu sk. 37-863. 39-464

Valsts Bibliotēkas Biļetēns 01.07.01939

(Lofting, Hugh). Hju Loftings. Doktora Dolitla zvēru stāsti (Doctor Dolittle's post office — latv. daļēji). Valda Grēviņa rediģēts tulkojums. (Vāku zīm. **Ārv-is** [t. i. **Ģirts Arvaldis**]). — R., 1938. „Kaija”. Spst. „Universal”. 20×13,5 cm. 73+(7) lpp. [1000 eks.] Ls 0,80. 38-1238

Valsts Bibliotēkas Biļetēns 15.07.1938

[Clemens, Samuel Langhorne.] Marka Tvena [Mark Twain] Kopoti raksti.
4. sēj. Ādama dienas grāmata (Adam's diary). Valda Grēviņa rediģēts tulkojums. (Vāku zīm. **Ģirts Arvaldis**). Vāku iesp. J. Bindmanis. 190+(2) lpp. [1000 eks.] Ls 2,50; 1940. Saturs: Ādama dienas grāmata. Ievas dienas grāmata [Eve's diary]. Cilvēks, kas piekukuļoja Hedliburgu [A man that corrupted Hadleyburg]. 1.000.000 mārciņu banknote [The million-pound banknote]. Savāds gadījums [A curious experience]. Mūsu itaļu gids [Our Italian guide]. Saruna ar intervētāju [An encounter with an interviewer]. Lielais apvērsums Pitkernā [The great revolution in Pitcairn].
Sākuma aprakstu sk. 39-202. 40-175

Valsts Bibliotēkas Biļetēns 03,05,1940

Sachovskaja, N[atalija Dmitrijevna] N. Sachovskaja. Kapteiņa Skota [Robert Falcon Scott] pēdējais ceļojums (Posledneje putešestvije kapitana Skotta — latv.). Tulk. E[lza] Jirgens [prec. Rudzīte]. (Ilūstr. Vāku zīm. **Ģirts Arvaldis**). — R., 1938. Valters un Rapa. (Iesp.) Armijas spst. 22×15 cm. 200 lpp. + Skota dienvidpola ekspedīcijas karte 1910—1913. Mērogs 1:7500000. [Ls 2,20.] 38-628

Valsts Bibliotēkas Biļetēns 20.11.1938

Ģirts Arvaldis

Rudzīte stāsti.

GIRTS ĀRVALDIS

Girtu Ārvaldi kā nobriedušu mākslinieku sastopam jau brīvās Latvijas pēdējos gados. Izstādēs skatījām viņa latvisko tematiku un paša latvisko stila piedevu. Taču kopš tā laika aizvadīti gaŗi trimdas gadi, kuŗos mākslinieks daudz vērojis un studējis mākslas problēmas. Ārvaldis šajos gados apceļojis ne tikai visu Vakareiropu, bet arī Ēģipti un Maroku, pārvezdams gan nobelgtus darbus, gan neskaltāmus uzmetumus. Ar to reizē augusi arī mākslinieka redzēšana un levirze pret mākslu vispār.

Sakarā ar modernās mākslas galējībām pēdējos desmit gados Ārvaldis paralēli gleznotāja darbam pievērsies arī mākslas teorijas un aistētiskas problēmām. Šo studiju rezultātā veidojas darbs par mākslas problēmām — galvenā kārtā sakarā ar socioloģiju. Šī darba atsevišķas daļas publicētas Ceļa Zīmēs. Lal varētu skart visas tēlotājas mākslas nozares zinātniskā darbā, Ārvaldis ieguvis zināšanas arī skulptūrā un grafikā. Viņš strādā arī par zīmēšanas, mākslas vēstures un latviešu valodas skolotāju Mīnsteres latviešu ģimnazijā. Skolas darbā māksliniekam aiziet lielākā dienas daļa, tā ka gleznošanai atliekot pavisam maz laika. Taču, neskatoties uz to, brīvajos brīžos mākslinieks ar lielu enerģiju cilā savu otu.

Pirms pāris gadiem Ārvaldis sarīkoja plašu darbu skati Bīlefeldā. Šajā izstādē viņš pievērsa vācu publikas un mākslas kritikas uzmanību saviem darbiem un spējām. Trīs dažādu laikrakstu kritiķi nedalīti izcēla mākslinieka spēcigo personību un īpatnības, kas nenovirzoties galējībās, bet manifestējot formas un krāsu vienreizību.

Ārvaldim liela tehnika un tematu dažādība. Šai ziņā viņš tiešām nepārspējams, jo ar vienādu veiksmi glezno klusās dabas, ainavas un arī portretus. Tematikā viņš nav sevišķi izvēlīgs. Varot gleznot pat kāpostgalvu ar peju slazdu, jo māksliniecisko iespaidu, spēku un pārdzīvojumu sniedz tēlojuma izteiksmes meistariība.

Ārvaldis ir aistēts — individuālists. Viņu nevar ielocīt nevienā modernajā virzienā; viņš neseko ne atsevišķo skolu virzienam, nedz kāda atsevišķa skolotāja pēdās. No latviešu gleznotājiem viņam iekšēji tuvākais esot Tone, bet arī Tonem viņš neseko. Mākslinieka uzskats ir, ka katram talantam jāizraujas no skolotāja iespaida un jāmeklē savs ceļš. Ārvalža mākslas levirze: risināt metafiziskas noska-

GLEZNOTĀJS GIRTS ARVALDIS savā darbnīcā Mīnsterē.

Tilts 01.05.1959

ņas. Tā ir ļoti moderna mākslas uztvere, bet reizē arī tiepat veca, cik veca pati māksla vispār. Tieši modernais mākslinieks cenšas saglabāt metafiziskas trīsas skatītājam, bet to prata un pēc tā centās jau Leonardo; tikai gadu simtu gaitā mainījušies izteiksmes līdzekļi. Māksliniekam savas idejas jāreāllzējo darbnīcā, satiksmē ar savu Dievu un bez lieciniekiem. Tikai nošķirtībā varot legrimt sevi un mākslas darbā — tā mākslinieks izsakās Raiņa vārdiem. Taču kontemplācijai šodien esot maz laika. Modernās dzīves steīgā veidojas saraustītas personības ar nepietiekamu garīguma levirzi. Tāpēc esot svarīgi, ka tieši pašreizējā kultūras chaosā radošais mākslinieks pa laikiem aiziekt vientullībā, meklētu sevi un ģūtu vērtību izpratni. Tehnikas fīneses vēl neko nedodot. Ārvalža postulāts: māksliniekam jāatklāj jaunas vērtības, ko citi vēl neredz. Augstākās vērtības nevar ne nollegt, ne atcelt, tās var vienīgi atklāt un darīt pieejamas mākslas darba pēmējam, t. i. pārdzīvotājam. Tā, piem., sakrālajā mākslā — neredzamais kļūst redzams; abstraktajā — simbols izteic priekšstatu. Mākslinieks ir vienās domās ar Valteri, ka mākslai jāizteic būtības dziļākās skaņas.

Šo gara aktivitātes levirzi izmaina paša mākslinieka darbos, par cik tas vienā vai otrā darbā vairāk izdevies. Blakus telpas dziļumam un perspektīvai viņš lieto arī pilnīgi plakano triepienu. Naturālisms ir pārdzīvots, bet tīrā plakanība vedot uz tapētes ornamentu. Šajā ziņā Ārvaldis ir meklētājs un sava ceļa gājējs: viņš glezno tā, kā attiecīgā lejūta un temata daļa to prasa. Runājot viņa paša vārdiem: meistara personība dod jaunu māksliniecisku patiesību. Ārvalža triepiens ir glezniecisks, jo lejūtīgi, irdeni un mīksti valdotš krāsu zieda segumā. Tam bagāta krāsu salikuma fantāzija un gaismēnas iedalījums. Šai ziņā viņu varētu dēvēt par impresionistu modernā skatījumā.

Ārvalža darbos jūtams viscaur tipiski latviskais elements, ko, kā pats mākslinieks saka, var tvert tikai nojautā, jo tas ļoti irracionāls dabas. Mākslinieks to apgūst vienīgi pieredzē; skatītājs — savas dvēseles latviskajā atbalsī. Un tiešām — mākslinieka darbos, kur nav pilnīgi svešas temas (Ēģiptes uzmetumi), izmanām latviskās gara galstotnes imanāciju. Tas ir tas vienkāršais, tuvais un siltais, kas staro no mūsu dainām un to melodiskas, no latviskās dvēseles izpausmes un mūsu rakstu ornamentikas. Un tomēr, pāri šim latviskajam izskan valdošā Vakareļropas pieredze, kur latviskais ir kā skalsta rota pie raibā Vakarezmes tērpā.

Ārvaldis mīl literāturu (īpaši francu esprit gara), vēsturi, filozofiju un arhaioloģiju, to rāda viņa prāvais grāmatu krājums, kas ieņem goda vietu viņa darbnīcā. Arhaioloģija pamazām izvēršas par viņa habiju, piem., viņš salīdzina seno ēģiptiešu un latviešu rotas lietas etc. Viņa nodoms vēl katrā ziņā nokļūt senajā Trojā, Babilonā un Indijā.

Ārvaldis neleredz modernās mākslas galējības, jo tās atsvešina sabiedrību no mākslas. Mijiedarbība ar skatītāju nepieciešama tādēļ, lai sevī atjaunotos. Pikaso gleznošanu mākslinieks uzskata par klaunisku. Cilvēki novēršas neizpratnē — vai tā būtu māksla vai donkichotisms. Modernā māksla gan pārņemot mūzejus, salonus un mācības iestādes, bet izstādes pallekot tukšas.

Ārvaldis pieder gleznotāju grupai, kas veidojās brīvās Latvijas laikā, latviešu skolotāju vadībā. Bet viņš ir arī viens no savdabīgākajiem, jo meklē un saskata pats savu mākslas ceļu. Viņš pats saka, ka „mākslai jābūt padotai aistībai (arī maldīgai), jo vietās pietiek visiem”. Mūsu vidējās paaudzes gleznotājs ir skalstuma aļoējs ar izteikti latvisku kolorītu un kritiski metafizisku visuma skatīšanu. Savos darbos Ārvaldis paliek pie lietu konkrētās īstenības, bet lietām piešķir to valdzinošo, vārdos netveramo spīdumu, kas tās paceļ pāri ikdienai.

Alberts Spogīts

Miris gleznotājs Ģirts Ārvaldis

Rietumvācijā (Šd.) — 10. februārī Minsterē, 57 gadu vecumā ar sirdskaiti miris gleznotājs Ģirts Ārvaldis, kas gleznoja portretus un ainavas. Viņš bija dzimis Pēterburgā. Pēc Rīgas Skolotāju institūta beigšanas, izkopa savu mākslinieka talantu prof. J. Tilberga vadībā. Latvijas neatkarības laikā piederēja Neatkarīgo mākslinieku vienībai un piedalījās Kultūras fonda izstādēs. No 1942.—44. gadam papildinājās Latvijas mākslas akadēmijā.

Sevišķi ražīgs Ģ. Ārvaldis kļuva trimdas laikā. Darbodamies ilgus gadus Latviešu ģimnazijā, viņš visu savu brīvo laiku veltīja glezniecībai. Latviešu mājās Rietumvācijā neviens cits latviešu mākslinieks nav tik bieži pārstāvēts kā Ārvaldis.

Ārvaldis piederēja korporācijai „Lettonia.”

Laiks 17.02.1968

AICINĀJUMS

Laika redakcijai: "Latviešu mākslinieku savienības "Mantojuma komisija", Kr. Barona ielā 12, Rīgā, 226400, Latvijā, lūdz ziņas par māksliniekiem emigrācijā. It īpaši šis aicinājums attiecas uz māksl. Ģirtu Ārvaldi. Būtu vēlams zināt, kur un kam ir viņa darbi. Vēlams arī uzdot gleznas nosaukumu un datumus. Ziņas lūdz nosūtīt uz augšminēto adresi Rīgā."

MAIJA GRINBUŠA, Bostonā

Laiks 12.06.1989

Gleznotājs aizsaulē

MIRIS GLEZNOTĀJS ĢIRTS ĀRVALDIS

Negaidīta ziņa satric ar savu gaļīgumu, ka Minsterē, Franciska slimnīcā, 9. februārī miris gleznotājs Ģirts Ārvaldis. Pēdējos gados viņš bija aizgājis vientulībā, nebija sastopams latviešu sabiedrībā, bija grūti pierunājams piedalīties izstādēs. Pēdējais darbs, kas rādīts atklātībā, laikam bija Dziesmu svētkos Hamburgā. Tad nāca smaga slimība un beigās aiziešana pa visvientulāko ceļu, no kuŗa vairs nav atgriešanās.

Ģirta Ārvalža īsajā mūžā ievijies kāda nenovidīga likteņa grodais paveidiens. Vienmēr, kad sasniegums un piepildījums bija tuvu, viņa dzīvē nāca kāds siens, kas sagrāva paveikto. Ģirts Ārvaldis bija cilvēks, kas tikai savas tautas vidē un savā zemē varēja savus talantus atraisīt un īstenot, taču viņam bija lemts piedzimt un nomirt svešumā un no saviem 57 mūža gadiem vairāk par 30 aizvadīt ārpus Latvijas.

Tajā garīgajā pasaulē, kurā gleznotājs dzīvoja, bija vienmēr stingra kārtība un mērķtiecība, lai cik jucekļīgi dažkārt bija laikmeta mutuļi un nedroši ikdienas dzīves pamati. Šī līdzsvarotā pasaules izjūta bija mantota no savas tautas un pacelta apziņā ar izglītību, ko viņam deva Latvijas mācību iestādes, pirmām kārtām Rīgas skolotāju institūts.

Glezniecībā viņš bija realists, sekodams solidārajai skolai, ko bija ieguvis studijās pie Tilberga, Purviņa un Latvijas mākslas akadēmijā. Bet divainā kārtā viņa audekli sāka elpot tieši tur, kur akadēmisko realismu ir laužusi stilizācija vai tikko jauzama ekspresionistiska ievirze.

Viņam šķita, ka ar līdzsvara pasaules gudrību viņam kā māksliniekam ir pienākums iet palīgā šim vērtību sajūkuma laikam, lai pārspētu chaosu, bet tirgus kāpā neviens negrib klausīties viedos vientuļus.

Ģirts Ārvaldis bija ne tikai mākslinieks, bet arī skolotājs no Dieva žēlastības. Tie latviešu jaunieši, kam bija izdevība mācīties pie viņa latviešu ģimnazijā Augustdorfā un Minsterē latviešu valodu, zīmēšanu un mākslas vēsturi, paņēma līdzī visam mūžam neaizmirstamu mantojumu. Nesaprotami un nepiedodami, ka šādam pirmšķirīgam spēkam pēdējos gados vajadzēja stāvēt no skolas darba atstatu.

Dziļi sajuzdams vajadzību pārspēt šā laikmeta idejisko krīzi, Ģirts Ārvaldis vairākus gadus strādāja gar grāmatu par mākslas problēmām. Tur bija izrisināti viņa saskarīgās pasaules garīgie pamati un mākslas principi uz bagāta mākslas vēstures materiālu fona. Nelieli fragmenti no šīs grāmatas publicēti žurnālā Ceļa Zīmes un laikrakstā Latvija, bet visam darbam, kas jau sen bija pabeigts, nebija atradies izdevējs.

Ģirts Ārvaldis dzimis Pēterpilī, 1910. gada 24. septembrī. Viņa skolas un mācekļa gadi ir aļkatīga strādāšana pāri mēram un smeļšana no visiem pieejamiem avotiem. Jau agri viņš parāda neparastas dāvanas. Viņš pieder tiem, kuŗus mēdz dēvēt par brīnumbērniem un kam dzīvē dažkārt neklājas viegli, jo sākotnējais apsolījums ir vienmēr lielāks par vēlākajām iespējām to piepildīt.

Kā pusaudzis viņš toreiz divdesmito gadu beigās dod jaunatnes žurnāliem veiklā tehnikādarinātus akvareļus. Nacionālā teātra dekorators A. Cimermanis viņu pieņem par tehnisku palīgu dekorāciju gatavošanā. Zīmēšanu viņš mācās privātsundās pie Sigismunda Vidberga.

Tai pat laikā viņš apmeklē Rīgas skolotāju institūtu, ko beidz 1931. gadā un iestājas Latvijas universitātes arhitektūras fakultātē, kur klausās mākslas vēsturi pie prof. B. Vipera, bet zīmēšanu mācās pie prof. V. Purviņa.

Pārlicīgās darba slodzes dēļ salūst veselība. Pēc divu gadu studijām ilgi jāārstē iegūtā tuberkuloze. Izirst arī nodibinātā ģimenes dzīve.

Atveseļojies Ārvaldis sāk strādāt par skolotāju Rīgas pilsētas 32. pamatskolā un līdztekus mācās gleznošanu pie prof. R. Tilberga. Viņu uzņem Neatkarīgo mākslinieku vienībā, un ar 1935. gadu viņš piedalās izstādēs. Tas virziens, kam viņu grib pievērst Madernieks, ir dzimtenes māksla, ne vienmēr šī vārda labākajā nozīmē. Ārvaldis nav ar to samierināms, ir jāiet un jāmeklē tālāk. 1942. gadā viņš iestājas Latvijas mākslas akadēmijā un mācās tur līdz brīdim, kad jādodas bēgļu gaitās.

Ari svešuma gadi Ārvaldim ir nepārtraukts mācību un meklēšanas laiks. Viņš ir daudz ceļojis, iepazīies ar mākslas vērtībām un krātuvēm Spānijā, Ēģiptē, Anglijā. Daudz viņš pētījis aistētikas un mākslas vēstures jautājumus.

Zaudētās dzimtenes atspulgu viņš meklēja gara acīm skatītā ainavā — rudēnīgos laukos, nopļautā rudzu druvā, ēnainā mežā. Kā Kalmītem rija, tā Ārvaldim saules aplietī rudzu stabi kļuva par simbolu pasaulei, kuŗai viņš piederēja. Nu viņš šaj pasaulē ir atgriezies.

Jānis Andrupis.

Londonas Avīze 23.02.1968